

EŞZAMANLI BİRLİKTE ÇALMA UYGULAMASININ UD EĞİTİMİNDE PERFORMANS VE MOTİVASYONA ETKİSİ

The Effect of Simultaneously Playing Together at Oud Education to Performance and Motivation

Ali Kerim ÖNER¹

Makale Geçmişi

ÖZ

Article History

Alındı/Received:

Düzeltilme alındı/ Received
in revised form:

Kabul edildi/Accepted:

Bu araştırmanın amacı, eşzamanlı birlikte çalma uygulamasının ud eğitimi alan öğrenciler üzerinde etkisini ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda eğitim gören 10 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından geliştirilen ud etüdüleri ve bir eser, "eşzamanlı birlikte çalma uygulaması" yapılarak öğrencilere bir ders dönemi boyunca uygulanmıştır. Araştırmada nitel araştırma modeli olan eylem araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma sonunda eşzamanlı birlikte çalma uygulamasının öğrencilere performans ve motivasyon açısından önemli katkısı olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca öğrenciler gerçekleştirilen uygulama sonrası bu uygulamanın kendilerine motivasyon sağladığına yönelik görüş bildirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler:

Ud, Ud eğitimi, Eşzamanlı birlikte çalma

© 2020 BUAAD-BIJAR. Tüm hakları saklıdır.

*Extended Abstract (English)

Summary

The purpose of this study is to investigate the effect of simultaneously playing together on students who are undergoing oud education. Study sample was constituted with ten undergraduate students who are students at Aksaray University Education Faculty Music Education Department. Oud exercises and one piece that was developed by researcher were carried out to students for one term by "simultaneously playing together". Action research that is a design of qualitative research method was used. It was observed after research that simultaneously playing together practice had an important contribution to students in terms of performance and motivation. Furthermore students delivered positive opinions about these practices. With the simultaneous playing together application, it is aimed to develop new teaching techniques in oud education. In the light of this purpose, the form of action research was designed. Action research is a group of people identifying a problem, doing something to solve the problem, seeing how successful their efforts are, learning to try again, if they are not satisfied with the result, by doing, by doing and living. In this study, the difficulties encountered in the oud instrument were tried to be identified through simultaneous collaboration. The action research pattern has been selected because it is solution-oriented in applied research and provides intervention during the research, as it provides convenience to the researcher. It is observed that the application of the simultaneously playing together in all institutions where instrument training is provided is revealed by this research, which is important for the development of instrument education of students. It is thought that the accompanying of the instrument trainer with the students in the lessons has emerged in this research with the opinions of the researchers and students, which created great differences in the students in terms of motivation, trust, instrument handling, weighing, rhythm and pitch pressure. In addition, the researcher observed that there were great differences in students' motivation, confidence, instrument handling, weighing, rhythm and pitch pressure during and after this application.

Keywords: Oud, Oud Education, Simultaneously playing together

¹Dr. Öğr. Üyesi Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, alikerimoner@gmail.com

1. GİRİŞ

Türk müziği çalgı eğitiminin yüzyıllar boyunca meşk sistemiyle yapıldığı bilinmektedir. Meşk sistemi bir üstat tarafından musiki parçasının tedricen çalınması ve okunması suretiyle talebeye öğretilmesi ve talebe tarafından öğrenilmesi demektir (Öztuna, 2006). Meşk sistemi notasız bir çalışma sistemi olduğu için öğrenci ve eğitimcisi için çok zor bir süreçti. Eserler ezber yoluyla uzun bir süreçten sonra öğrencilere iletilebiliyordu. Fakat bu güçlüğe rağmen birçok eser günümüze kadar ulaşmıştır. Yirminci yüzyıldan itibaren meşk sisteminden nota sistemine geçilmiştir. Nota sistemine geçilmesiyle birlikte Türk Müziği çalgı alanlarında metodikleşmeye başladığı görülmektedir (Kaçar, 2003; Torun, 1996).

Ud çalgısı Türk müziği çalgılarında metod geliştirilen çalgıların başlarında geldiği görülmektedir. Her çalgı alanında olduğu gibi metod gereksinimi, ud için de halen devam etmektedir. Araştırmacı metod çalışmalarının yanı sıra ud çalgısında öğretim tekniklerinde literatürde az çalışma olduğu için bu çalışmayı yapmayı hedeflemiştir.

Eşzamanlı birlikte çalma uygulaması

Eşzamanlı birlikte çalma uygulaması; öğrenci ve çalgı eğitimcisinin aynı anda, eşzamanlı olarak birlikte çalgıyı icra etmesidir (Erten ve Çilden, 2018). Bu yaklaşım meşk sistemine benzerliğiyle dikkat çekmektedir. Eşzamanlı birlikte çalma uygulamasında öğrenci ve çalgı eğitimcisi eserleri ve etüdüleri aynı zamanda ve birlikte icra ederler. Bu yaklaşımda öğrenci ve çalgı eğitimcisi sürekli yüz yüze icra halindedir. Öğrencinin çalgı eğitimcisiyle sürekli beraber çalmasıyla istenilen davranışların sağlanması beklenir.

Eşzamanlı birlikte çalma yaklaşımında öğrenci sürekli gözetim altındadır. Hatalar eğitimci tarafından anında tespit edilir ve öğrencinin tekrarlaması istenir. Çalgı eğitimcisi ders süresince öğrenciye kendi çalgısıyla sürekli eşlik eder. İstenilen davranışların olmadığı esnada eğitimci hemen müdahale eder. Yapılan müdahaleler sonrasında hatalı icralar tekrar edilir.

YÖNTEM

Eşzamanlı birlikte çalma uygulaması ile ud eğitiminde yeni öğretim tekniklerinin geliştirilebilmesi hedeflenmektedir. Bu amaç ışığında eylem araştırması biçimi desenlenmiştir. Eylem araştırması bir grup insanın bir problemi tanımlaması, problemi çözmek için bir şeyler yapması, çabalarının ne kadar başarılı olduğunu görmesi, eğer sonuçtan tatmin olmazlarsa yeniden denemesi kısaca, yaparak ve yaşayarak öğrenmesidir (O'Brien, 2003).

Eylem araştırması belirli bir ortam içerisinde problemin keşfedilmesi ve yine aynı ortam içerisinde problemin çözülmeye çalışıldığı çarpıcı özelliklerin keşfedilmesidir. Metod olarak planlama, harekete geçme, gözlem yapma ve yansıtma çevrimi eylem araştırmasının temelini oluşturmaktadır. Uygulamalı araştırmalarda eylem araştırması yolu ile belirlenen zorluklar hafifletilerek çözüme ulaştırılmaya çalışılır (Köklü, 1993).

Bu araştırmada ud çalgısında karşılaşılan zorluklar eşzamanlı birlikte çalma yoluyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Eylem araştırma deseninin uygulamalı araştırmalarında çözüm odaklı olması ve araştırma esnasında müdahalelere yer verebilmesi yönüyle araştırmacıya kolaylık sağlaması sebebi ile seçilmiştir.

Katılımcılar

Eylem araştırması katılımcı bir araştırma desenine sahiptir. Çalışmaya 2018 yılı güz döneminde Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim

Dalı 3. ve 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 10 öğrenci katılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin 6'sı erkek, 4'ü kadındır. Öğrenciler lisans programında Bireysel Çalgı (Ud) dersini daha önce de almışlardır.

Verilerin Toplanması

Araştırmacı verileri elde edebilmek için “Eşzamanlı Birlikte Çalma Uygulaması Gözlem Formu”nu oluşturmuştur. Araştırmacı çalışmalara “katılımcı gözlemci” olarak katılmış ve çalışma boyunca öğrencileri uygulamacı olarak gözlemlemiştir. Veriler araştırmacı tarafından gözlem formuna işaretlenmiştir.

Araştırmacının Katılımcı Rolü, Güvenirlik ve Geçerlik

Araştırmacı doktorasını tamamlamış ve Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda lisans düzeyinde “Bireysel Çalgı (ud)” dersleri veren bir eğitimci ve ud icracısıdır. Araştırmacının bu çalışmadaki katılımcı rolü, alanda bizzat zaman harcamasına, araştırma kapsamındaki öğrencilerle doğrudan görüşme ve deneyimleri beraber yaşamasına aynı zamanda alanda kazandığı bakış açısını ve deneyimleri, toplanan verilerin analizinde kullanmasına kolaylık sağlamış ve araştırmacı, araştırma sürecinin doğal bir parçası haline gelmiştir. Araştırmada ısrarlı gözlem yapılmıştır. Araştırmacının bu katılımcı rolü, araştırmaya geçerlik ve güvenilirlik konusunda avantaj sağlamıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Verilerin Analizi

Katılımcıların Eşzamanlı Birlikte Çalma Uygulamasından elde edilen verilerin analiz edilebilmesi için Betimsel Analiz yöntemi kullanılmıştır. Aynı verilerin tekrarlanmaması ve gizli verilerin meydana çıkarılabilmesi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler kodlanmış ve modlara ayrılmıştır. Verilerin analizinde güvenilirliği artırmak amacıyla farklı araştırmacılar tarafından kodlar ve modlar kontrol edilmiş ve ortak görüşe varılarak mod listesi oluşturulmuştur.

BULGULAR

10 hafta süren uygulama sonrasında öğrencilerle görüşme yapılmış ve öğrencilerin olumlu ve olumsuz eleştirileri 6 ana moda ayrıştırılmıştır. Tablo 1'de 6 mod aşağıdaki gibi örnekleriyle gösterilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Eşzamanlı Birlikte Çalma Uygulaması'na ait fark ettikleri güçlü ve zayıf yanlarına ait modlar.

Modlar ve kategori örnekleri

Motivasyon

Özgüven

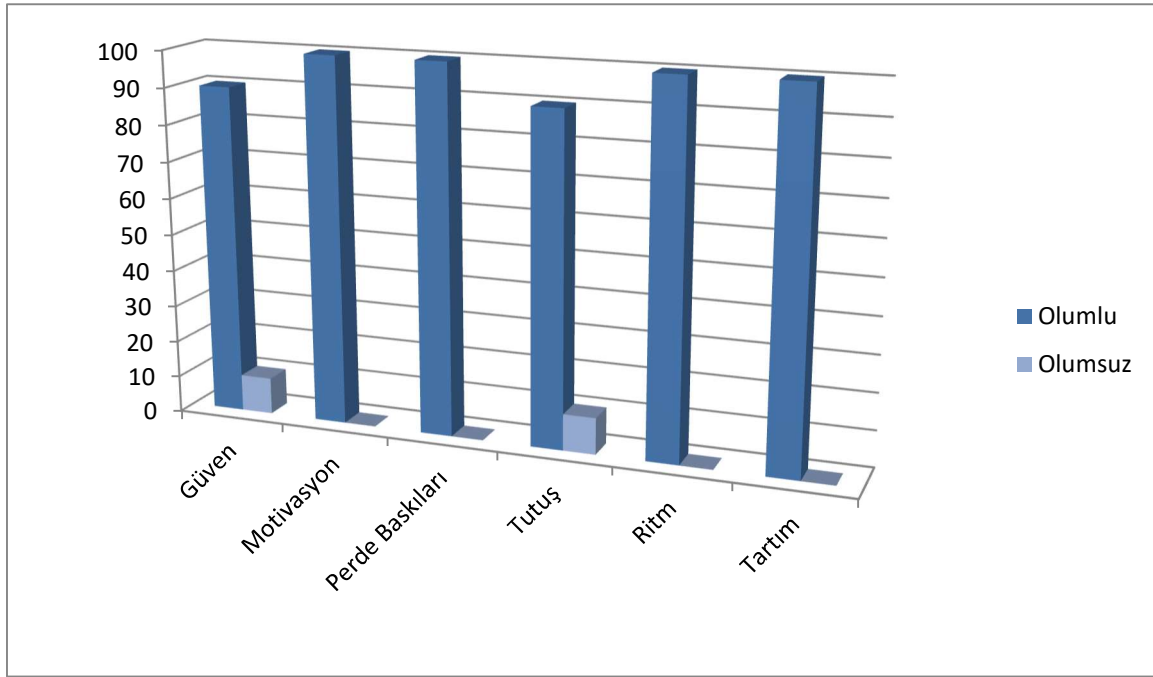
Tutuş

Tartım

Ritm

Perde Baskısı

Şekil 1: Öğrencilerin Eşzamanlı Birlikte Çalma Uygulaması Olumlu/Olumsuz Eleştirilerinin Yüzdeleri

Şekil 1’de öğrencilerin Eşzamanlı Birlikte Çalma Uygulaması hakkında olumlu ve olumsuz görüşlerinin yüzdeleri verilmiştir. Uygulama sonrası öğrenciler uygulama hakkında genel fikirlerini olumlu ve olumsuz olarak ifade etmişlerdir.

Güven: Güven; kişinin kendi davranışlarını, yeteneklerini, fiziksel özelliklerini bir bütün olarak kendi ile ilgili değerlemeleri kapsamaktadır. Kişinin kendine güveni çocukluk dönemine kadar uzanan olgulardır ve bu olguların daha sonra değişebilir (Demir, 2002)

10 hafta süren uygulama sonrası öğrenciler Eşzamanlı Birlikte Çalma Uygulaması’nın kendilerinde güven duygusu yarattığını belirtmişlerdir. Öğrenciler genel olarak tek başına enstrüman çalmanın kendilerinde zorluklar oluşturduğunu belirtmişler, özellikle çalgı eğitimcilerinin yanında hata yapmaktan çekindiklerini ifade etmişlerdir. Eğitimcileriyle beraber eşzamanlı uygulama esnasında mızrap vuruşlarının da daha kuvvetli olduğunu fark ettiklerini söylemişlerdir. Ayrıca bu uygulama esnasında eğitimcilerinin de kendileriyle beraber enstrüman çalarken hata yaptıklarını görmeleri, kendilerinin de hata yapabilmelerinin normal olduğu kasnısına vardıklarını ifade etmişlerdir.

Bu durumla ilgili 5 numaralı öğrenciler şunları ifade etmişlerdir:

“Ben daha önce kendi başıma hocamın karşısında çalarken kaygı duyuyordum. Esere başladığımdan itibaren hep ilk hatamı bekliyordum. Bu hatayı da yapınca moralim çok bozuluyordu. Sanki tek hata yapan benmişim gibi geliyordu. Fakat hocamın da benimle beraber icra ederken hata yapması bende bu duyguyu çok değiştirdi. Artık hata yapmaktan çekinmiyorum ve kaygı da duymuyorum.”

2 numaralı öğrenci güven duygusu hakkında şunları ifade etmiştir:

“Hocamızın bizimle birlikte icra halinde olması bende güven duygusunu geliştirdi. Daha önceki derslerimde tek başıma çalmak beni korkutuyordu. Hata yapacağım diye çekiniyordum. Eşzamanlı birlikte çalmak bende çekinikliğini giderdi. Ayrıca hocamın da bazen icra halindeyken yanlışlık yapması, benim de yanlış yapmamın çok da önemli bir şey olmadığını hissettirdi bende.”

Motivasyon: Bir hedefe yönelik davranışı harekete geçiren sürdüren ve yönlendiren bir güçtür (Dilts, 1998).10 hafta süren uygulama sonrası öğrencilerin tümü Eşzamanlı Birlikte Çalma Uygulaması'nın kendilerine motivasyon sağladığını belirtmişlerdir. Bu uygulama esnasında ud icra etme motivasyonunun kendilerinde arttığını ifade etmişlerdir.

Eşzamanlı Birlikte Çalma Uygulaması sonrası oluşan modlardan biri olan motivasyon hakkında öğrenciler, %100 oranında olumlu fikir sunmuşlardır.

7 numaralı öğrenci uygulama sonrası motivasyon hakkında şunları söylemiştir:

“Eşzamanlı birlikte çalma uygulaması esnasında ud icrasına yönelik motivasyonum ciddi bir şekilde arttı. Hocamın etüdlere ve eserleri benimle beraber icra ettiği derslerde çalgı çalma ve daha sonra çalışma isteğimin arttığını belirtmek isterim.Tek başıma çaldığım derslerde bu istek ve motivasyon bende bu kadar olmuyor.”

4 numaralı öğrenci uygulama sonrası motivasyon hakkında şunları söylemiştir:

“Eşzamanlı birlikte çalma uygulaması benim ud çalgısına olan motivasyonumu artırdı. Uygulama esnasında hocamın uddan çıkardığı sesler, benim için gelecek yıllardaki ud düzeyimi gösterdi. Bu duygu beni motive etti. Udu daha çok sevdim ve daha çok çalışmalıyım. Ben de udu bu düzeyde çalabilirim. Uygulama esnasında metronom hızının yavaş yavaş artması ud çalgısındaki durumumu da bana göstermiş oldu. Metronom hızının çok arttığı zamanlarda hocama yetişememek ben de çalışmaya olan isteğimi arttırdı.”

Perde Baskıları: Perde baskısı, icrâcının çalgısı veya sesiyle icrâ ettiği perdedir. Eşzamanlı Birlikte Çalma Uygulaması sonrası oluşan modlardan biri olan perde baskıları hakkında öğrenciler, %100 oranında olumlu fikir sunmuşlardır.

8 numaralı öğrenci uygulama sonrası perde baskıları hakkında şunları söylemiştir:

“Çalgımda perde baskılarında zorlanıyordum. Kendi kendime çalışmak da zor geliyordu. Fakat uygulama sırasında yapmakta zorlandığım ve bilmediğim baskıları kolaylıkla kavrayabildim. Eşzamanlı birlikte çalma uygulamasının bende en faydalı olduğu yer perde baskılarıydı. Özellikle Hüzzam ve Uşşak makamındaki baskılarda çok yetersizdim.Ayrıca sabit perdelerde de hatalarımın olduğunu gördüm.”

9 numaralı öğrenci uygulama sonrası perde baskıları hakkında şunları söylemiştir:

“Eşzamanlı birlikte çalma uygulaması esnasında hocamın bana eserlerde eşlik etmesi perde baskılarımın düzelmesine neden oldu. Örneğin rast makamında si koma bemolün yerini bulmakta çok zorlanıyordum. Daha doğrusu bu perdenin yeri hakkında çok fikir sahibi değildim. Aynı şekilde hüzzam makamındaki perdelerde de sorunlarım vardı.Komalı perdelerin dışındaki perdelerde de ara ara yanlış bastığımı uygulama esnasında fark ettim.”

Tutuş: Tutuş, çalgı çalan kişinin bedenini ve bedenle beraber çalgısının fiziksel pozisyon halidir. Eşzamanlı Birlikte Çalma Uygulaması sonrası oluşan modlardan biri olan tutuş hakkında öğrenciler, %90 oranında olumlu fikir sunmuşlardır.

1 numaralı öğrenci uygulama sonrası tutuş hakkında şunları söylemiştir:

“Çalgımı nasıl tutacağıma dair sorunlar yaşıyordum. Kitaplardan ve videolardan faydalanmaya çalışmışım. Fakat öğretmenimin karşısında aynı anda ona bakarak çalgımı tutmak bana çok faydalı oldu diyebilirim. Görerek ve örnek alarak çalgımı nasıl tutacağıma daha kolay anladım. Mesela sol elin tuşedeki pozisyonunu videolarda ve kitaplarda göremiyordum. Hocam udu tutarken yanına gittim ve sol elinin klavyenin altında nasıl durduğuna dikkat ettim. Ben de aynı şekilde tutmaya başladım ve bu benim için çok faydalı oldu.”

6 numaralı öğrenci uygulama sonrası tutuş hakkında şunları söylemiştir:

“Benim çalgımda yaşadığım problemlerden bir tanesi baş parmağımın klavye arkasındaki duruşuydu. Bu uygulamada hocamla beraber yan yana dururken ve udumu çalarken en çok buna dikkat ettim. Tutuşumu hocama bakarak örnek aldım. Bir diğer sorunum pozisyon değişimlerindeydi. Örneğin birinci pozisyondan beşinci pozisyona geçerken sol elimi kaydırmada sorunlarım vardı.”

Ritm: Eşzamanlı Birlikte Çalma Uygulaması sonrası oluşan modlardan biri olan ritm hakkında öğrenciler, %100 oranında olumlu fikir sunmuşlardır. 3 ve 5 numaralı öğrenci uygulama sonrası ritm hakkında şunları söylemişlerdir:

“Eşzamanlı birlikte çalma uygulaması ritmik problemlerimizi çözmeye çok etkili oldu. Kendi kendime çalışırken ritmik aksamalar yaşıyorduk. Bu aksaklıkların da farkına varamıyorduk. Eşzamanlı birlikte çalma uygulaması bu anlamda bize farkındalık kazandırdı.”

10 numaralı öğrenci uygulama sonrası ritm hakkında şunları söylemiştir:

“Eşzamanlı birlikte çalma uygulaması öncesinde 7/8’lik, 5/8’lik gibi usüllerde icrâ sorunlarım vardı. Ölçü başlarında genellikle geç giriyordum. Aynı zamanda tabiki farkında olmadığım tartım problemleri de yaşadığımı uygulama esnasında fark ettim. Eşzamanlı birlikte çalma uygulaması aynı zamanda yavaşlama ve hızlanma problemlerimi de çözdü diyebilirim”

Tartım: Eşzamanlı Birlikte Çalma Uygulaması sonrası oluşan modlardan biri olan tartım hakkında öğrenciler, %100 oranında olumlu fikir sunmuşlardır. 6,7,9 ve 10 numaralı öğrenci uygulama sonrası tartım hakkında şunları söylemişlerdir:

“Tartım bizim en önemli eksikliklerimizden bir tanesiydi. İşitme derslerinde tartımları fazlasıyla işlememize rağmen çalgımızla icra edeceğimiz zaman sıkıntılar yaşıyorduk. Aynı anda öğretmenimizle yaparak ve yaşayarak yaptığımız bu uygulama, bizde tartım sorunlarını büyük oranla aşmamıza neden oldu. Bol tekrarlı ve beraber icra eksikliklerimizi giderdi diyebiliriz. Hata olduğu anda doğrusunu tekrar etmek tartım hatalarımızı büyük oranda çözdü.”

10 numaralı öğrenci uygulama sonrası ritm hakkında şunları söylemiştir:

“Özellikle aksak usüllerde tartım hataları yapıyordum. Eşzamanlı birlikte çalma uygulaması esnasında bu hatalarımı hocamla beraber icrâ ederek tartım sorunlarımı çözebildim. Tartımları teorik olarak bilmekle uygulamak arasında fark olduğunu düşünüyorum. Tartımları beraber çalmak uygulama sorunlarımı giderdi”

SONUÇ

Eğitimin her alanında olduğu gibi çalgı eğitimi alanında da yapılan araştırmaların belirli bir sistematik içerisinde yapılması gerektiği düşünülmektedir. Araştırmacı bu sistematığe uymak amacıyla modları öğrenci görüşleri ışığında oluşturmuştur. Ortaya çıkan bu modların çalgı eğitiminde önemli olduğu araştırmacı tarafından varsayılmaktadır. Oluşan bu modların çalgı eğitiminde temel problemler olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin lisans çalgı eğitimlerinde genellikle çalgı tutuşu, tartım, ritm ve perde baskıları sorunları yaşadıkları gözlenmektedir. Bu amaç doğrultusunda araştırmacı tarafından yapılan bu çalışmada çalgı eğitiminde karşılaşılan bu zorlukların diğer eğitim kurumlarında da olduğu varsayılmaktadır. Araştırma sonucunda çalgı eğitimi veren kurumlarımızda eğitimcilerin öğrencilerle eşzamanlı eşlik etmesi araştırmacı tarafından önerilmektedir.

Eşzamanlı Birlikte Çalma Uygulamasının çalgı eğitimi verilen bütün kurumlarda uygulanmasının, öğrencilerin çalgı eğitimi gelişimi açısından önemli olduğu bu araştırmayla ortaya çıktığı görülmektedir. Çalgı eğitimcisinin derslerde öğrencilerle birlikte onlara eşlik etmesinin motivasyon, güven, çalgı tutuşu, tartım, ritm ve perde baskısı yönüyle öğrencilerde çok büyük farklılıklar yarattığı araştırmacı ve öğrenci görüşleriyle bu araştırmada ortaya çıktığı düşünülmektedir. Ayrıca araştırmacı da bu uygulama esnasında ve sonrasında öğrencilerde motivasyon, güven, çalgı tutuşu, tartım, ritm ve perde baskısı yönlerinde büyük ölçüde farklılıklar olduğunu gözlemlemiştir.

KAYNAKLAR

Demir, Erdem (2002); “Kişilik Özelliklerinin Girişimciliğe Etkisi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gebze YTE Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze.

Dilts, Robert, (1998). Motivation, <http://www.nlpu.com/Articles/artic17.htm>

Erten, C.F. & Çilden, Ş. YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, 2018; 15(1):248-267

Kaçar, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 23, Sayı 1 (2003) 69-77

Köklü, N. (1993). Eylem araştırması. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 26(2), 357-366

O'Brien, R. (2003). An overview of the methodological approach of action research. Retrieved from <http://www.wb.ne.vt.edu/~vrobrien/papers/artinal.htm>, Erişim Tarihi: 10.01.2019.

Öztuna, Y. (2006). Türk Müsıkîsi Ansiklopedik Sözlüğü. Ankara: Orient Yayınları

Torun, M. “Gelenekle Geleceğe” Ud Metodu, Çağlar Yayınları, İstanbul, 1996

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık